

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGBELENIK HÍTELEKÉNT EGYSZER:
szombaton és egyes rendkívül alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városi közelevéltár (városház,
földszint 7. sz. íde küldendő)
a kéziratok.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
irodája, ide küldendő az
előfizetési díjak és hirdetések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. ♦♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

A két új templom.

Városunk nagy területén élő református valásu testvéreink egy része oly messze lakik a templomoktól, hogy vallásos kötelességének és szive vallásos érzésének a nagy távolság miatt alig tehet eleget. Méltányos tehát a távolabb lakó hívek azon óhajta, hogy mielőbb templomhoz jussanak, hol lelki üdülésre találhassanak. A presbiterium már régen foglalkozik két új templom építésének eszméjével és legutóbb tartott ülésében el is határozta, hogy az Árpád-téren és a Varga-utcán egy-egy templomot épít és ezen építéssel kapcsolatban a parókiális köröket is szervezi.

Első sorban is az Árpád-téri templom felépítése szükséges, mert ennek a helynek nagy körzete van, melynek lakói igen messze esnek a város református templomaitól. A naponként fogynak hitélet mécsé bizonyára tápláló olajat fog nyerni ezen templom felépítésével, melyre nézve a fedezetet is kimutatta a presbiterium. A templom építésével természetesen parókia is fog épülni ott rendes lelkészszel, ahol a hívek lelki ügyekben tanácsra találhatnak és nem lesznek kénytelenek egyházi ügyekben a város belső részébe fáradni.

Az új templom emelni fogja az Árpád-térnek nemcsak külső képét, hanem rendezetlen volta is gyökeres átalakuláson fog keresztül menni. És erre szükség is van, mert ez a hely nemcsak forgalmas, hanem mintegy predestinálva van fekvésénél fogva a fejlődésre. És ha bekövetkezik az az idő, hogy a huszárlaktanya felé lekötetik a vilamos vonalat, a város ezen része gyorsan ki fog épülni, meg fog szépülni és a városnak egyik legégszűségesebb része lesz. Ezen helynek a rendezésével és emelésével bizonyára többet fogunk elérni, mint azokkal a soha helyre nem hozható telepekkel, melyek falusi gyűrűvel veszik körül városunkat és amelyek nem sokára nagy terhet fognak városunkra zudítani rendezetlen voltak miatt.

A hívek lelki élete felett gondosan őrködő presbiterium a második új templomot a varga-utcai részen kívánja felépíttetni. Itt is szükség van egy új templomra és mivel erre is van fedezet a presbiterium által előterjesztett adatok szerint, kívánatos, hogy az Úrnak ezen második hajléka is mielőbb felépüljön.

A presbiterium ülésén szóba jött az is, hogy a kistemplom mellett levő egyházi épületek is használtassanak ki. Szerencsés gondolatnak nevezhetjük ezt a tervet, mert való igaz, hogy okos és körültekintő befektetéssel jövedelmező épületeket lehetne emelni a város központján, főleg most, mikor küszöbön van a lakásínség. Az egyház minden körülmények közt jó üzletet csinálna ezen telkek be- és felépítésével, másrészt az építő iparnak is nagy szolgálatot tenne, végül a piaci-utcai rész csinosításához nagyban hozzájárulna modern építkezésével.

És mi hisszük, hogy azok a buzgó, lelkes férfiak, akik ma Debreczen város református híveinek lelki vezérei, mielőbb felépítik az Ur szentelt hajlékait és alkalmat adnak a vallásos szíveknek a vallással összefüggő keresztényen érnyek gyakorlására.

A városi takarékpénztár.

Lapunkban több ízben felvetettük egy városi takarékpénztár létesítését. Bebizonyítottuk, hogy ezen intézet nálunk is épp úgy be fog válni, mint ama városokban, melyekben ezeknek jövedelme nagy segítségére van a város gazdasági és kulturális fejlődésére. A városi takarékpénztár megvalósítása a Tanács munkaprogramjának egyik fő pontja és ha ezen terv megvalósul, Debreczen egy oly jövedelmi forrásra jut, melyből, ha azonnal nem is, de idővel sok üdvöz eszmét valósíthat meg.

A jog és pénzügyi bizottság I. hónap 23-ikán tartott ülésében foglalkozott ezen kérdéssel. A javaslat Vecsey Imre főjegyző tollá dicséri. Javaslatainak előterjesztése alatt részletesen megvilágította a városi takarékpénztár felállításának szükségességét. Javaslatait a következőkben adjuk közre:

„A városi takarékpénztár üzleti tőkéjéről feljárná és átadja a debreczeni italmérés kártalanítására az államtól kapott, a házipénztárnál őrzött 2.778,100 korona értékű kötvényt oly módon, hogy annak azon kamattővedelme, melyet az államkincstár a házipénztárnak fizet, ezutána is biztosítottatik. E célból a közgyűlés mondja ki ezen állampapír devinkuláltatását s ezt a belügyminisztertel kérje.

Az összes alapok és alapítványok tőkét és kötvényeit egyelőre azok kivételével, amelyekre végrendelet, vagy alapító oklevél másként nem intézkedik, mint betét adassék át kezelés végett a városi takarékpénztárnak annak kimonádsával, hogy azok kevesebb jövedelmet a város házipénztárnak nem hozhatnak, mint amennyit jelenleg jövedelmeznek.

A város és a gyámpénztár összes penzei betétek, illetve cheque számlán a városi takarékbán helyezessenek el.

Mondassék ki, hogy a takarékpénztár idegen betéteket bármily összegben elfogad, amelyekre a város összes vagyonával felelős. Az üzletkört illetőleg hatalmazassék fel a városi takarékpénztár, hogy üzletkörébe minden, a bankügyei keretéhez tartozó üzletágat felvehet. Így foglalkozhat jelzálog köl-

csönök, váltókölesönök adásával, visszzszámolások, telkek és értékpapírok vételével és eladásával stb.

A szervezész illetőleg:

A városi takarékpénztár közgyűlése a városi törvényhatósági bizottság közgyűlése. Minden évben egyszer és pedig február hó második felében e célból közgyűlés tartatik, ahol a mérleg és költségvetés bemutatatik. A közgyűlés választja az igazgatóságot, a felügyelő bizottságot és az ügyvezető igazgatót. Szükség esetén rendkívüli közgyűlést tartatik. Szóval a közgyűlés mindazon jogokat gyakorolja, amelyek a bankok és részvénytársaságok közgyűléseit a kereskedelmi törvény értelmében megítélik.

Az igazgatóság elnöke a város mindenkori polgármestere, alelnöke a törvényhatóság seakértő tagja, aki tulajdonképeni ügyvezető elnök. Ezekon kívül 6 tag és pedig kettő a városi tanács, 4 a bizottsági tagok közül választva. Az alelnök 6 évre választatik, a többi tagok 6 évre, de az igazgatóság feje 3 évenként kilép. Aki elveszti törvényhatósági bizottsági tagságát, megszűnik az igazgatóság tagja lenni.

A felügyelő-bizottság elnöke a város mindenkori főszámvivője. Ezenkívül 4 tag és pedig 2 a tanács, 2 a bizottság tagjai közül választva. A felügyelő-bizottság tagjai szintén 6 évre választatnak, fele azonban 3 évenként kilép. Aki elveszti biz. tagságát, megszűnik a felügyelő-bizottság tagja lenni. Az ügyész és jogtanácsos a város mindenkori t. főügyésze.

Az ügyvezető igazgatót a közgyűlés által életfogytiglan választja.

A hivatalnokok és szolgák az igazgatóság által választanak.

o

A bizottság tagjai örömmel fogadták a javaslatot. Márk Endre példákat hoz fel a külföldi nagy városok köréből, melyeknek meg van az ilyen intézeteik. Drezdnának pl. olyan takarékpénztára van, melynek betétjei 150—200 millióra rugnak. A legmelegebben ajánlja az ügyet a bizottság figyelmébe.

Dr. Tóthos János elfogadja az előadói javaslatot, de csak oly formában, hogy ez és a nyomában fakadó közgyűlési határozat csak alapja leendő a létesítendő takarékpénztárnak.

Tehát az előadói javaslat nem fogadható el teljes egészében. Elvi határozatot a bizottság nem hozhat. A nem érintett fontos részleteket a közgyűlés által kiküldött bizottság lesz hivatalba kidolgozni a megfelelő információk alapján. Teljes szívet és lélekkel hiva a városi takarékpénztárnak, melyet Debreczen városának magaga iránti kötelessége felállítani. Indítványt nyújt be, hogy mondja ki a közgyűlés, hogy az elnöki életteljesítésre a bizottság javasolja a városi takarékpénztár felállítását, mely működését legkésőbb 1910 január elsején kezdje meg, a regáló-kötvények feloldását a miniszteről eszközölje ki s küldjön ki a tanács négy, a közgyűlés bekebelől 12 tagot, mely bizottsággal alakulva, készítse elő a takarékpénztár tervét és alapszabályáról és működéséről harminc nap alatt tegyen jelentést, úgy, hogy az a jövő évi közgyűlésen tárgyalható legyen.

A javaslatot a bizottság élénk helyesléssel és egyhangú lelkesedéssel elfogadta.

Iparművészeti kiállítás Debreczenben.

A debreczeni kereskedelmi és iparkamara, az Országos Magyar Iparművészeti Társulat közreműködésével Debreczenben Husvétkor iparművészeti kiállítást rendez. A kiállítás április hó 7. délelőtt 10 órakor nyitlik meg, nagy ünnepséggel és április hó 21-ig lesz nyitva.

Az iparművészeti kiállításnak két csoportja lesz. Egyik az Országos Iparművészeti Társulat vándorkiállítása, melynek anyaga főleg kerámia, üveg, bronz-plasztika, himzés, szövés és csipke készítményekből áll. Különösen feltűnést fog kelteni a csoportban a Zsolnay világhírű gyarának csodaszép gyűjteménye. Igen szép bronzszobrok és remek üvegek, továbbá a csetecki csipke, — Kriesch-féle szőnyegek stb. adnak kiváló érdekességet a csoportnak.

A kiállítás másik csoportjában kizárólag a debreczeni kamarakerületből való iparosok készítményei lesznek összegyűjtve. E csoport részleteiben különösen gazdag lesz a lakásberendezési osztály terme, melynek 8 interieur és középült pompás hall lesz megépítve; teljesen felszerelt modern lakást fog e csoport bemutatni: előszobát, társalgót, szalont, uridolgozót, ebédlőt, háló- és konyhát. Az egész teljesen modern és művészi tervek után, kiváló iparosok kezéből kerül ki és a legfejlettebb külföldi iparcikkkel sikerrel veheti föl a versenyt. Az interieurkőn kívül e nagyteremben számos külön butoradarab lesz, köztük szép írószekrények, toilettékészletek, angol bőrtuorok, szoborállványok, likőrszekrények stb. A lakásberendezési osztálynak már külső képe is művészi és pompás látványosság lesz, mely Györgyi Dénes építőművész izlését dicséri.

A debreczeni kamarakerület anyagának második osztálya a fémipari csoport lesz; vert vasművű rácsok, virágtartók, órák, lámpák stb.

A harmadik osztály a népművészet és házipar iparanyagát mutatja be. Itt lesznek a máramaroszigeli pompás gyapjuszőtök szőnyegek, himzések; a földművelésügyi miniszter hegyvidéki kirendeltségének szmirna szőnyegei; a mezőtúri, kunszentmártoni fazekasok edényei; a szűcsök remekbe hímzett bundái, a debreczen-vidéki népfaragta dolgok.

A negyedik csoport a kéaimunkák gyűjteménye. Itt a debreczeni kiváló nőipariskola legszébb himzéseit mutatják be; ugyanitt lesznek a bórdíszművek (Dávidházy, Antalffy, Debreczen) bőrvésű, bőrintaria és bőrbatik munkái.

A kiállítás, ugy a jelentkezőek nagy számát, mint a bejelentett tárgyak tömegét tekintve, méreteiben is jelentős lesz; a bemutatott és szakszereglő felülbírált pompás tervek után itélve pedig színvonala a rendes vidéki kiállításokat messze felülhaladja.

A debreczeni kamara a kiállításban megjutalmazandó iparosok kitüntetésére pompás domborképet mintázott egy jónévű szobrászgal és azt bronz és ezüst-plakettje veteti.

Kiüntétést ad ezenkívül az Országos Iparművészeti Társulat is.

A kiállítás mindenkiét feltűnést keltő gyűjteményei megtekintését előre is ajánljuk a művelt közönségnek, melynek ez alkalommal módjában lesz meggyőződni, hogy a magyar iparos is képes lesz felvenni a versenyt a külföldi legfejlettebb műiparával is. Másrészt ajánljuk a kiállítást a tanulni és haladni vágyó iparosságnak, melynek számára minden legkisebb részlete gazdag okulást ayujthat.

A kiállítás megnyitó ünnepélya a Kereskedő Társulat dísztermében lesz. Az ünnepély után nyílnak meg az udvari kapuk és térhet a közönség az udvari épületekben, a nagy tornateremben, öltöző, zeneterem és áruisme muzeum termeiben elhelyezett kiállításba.

A kiállítás naponta d. e. 9—12. és d. u. 3—6 óráig lesz nyitva. A belépti-díj személyenkint 80 fill.

Városi közgyűlés.

Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága folyó hó 26-ikén tartotta rendes közgyűlését *Wesprény* Zoltán főispán elnöklésével. A közgyűlésen a bizottsági tagok a szokottnál nagyobb számban jelentek meg és élénk részt vettek az ügyek tárgyalásánál.

A közgyűlést három óra után megnyitván a főispán, üdvözlő az egybegyűlt bizottsági tagokat és érintve a tárgysorozatot fontosabb pontjait, bejelent, hogy indítvány érkezett be, melyben a szervezeti szabályrendelet és ezzel kapcsolatos fizetésrendezés ügye megstürgetendő volna a belügyminiszteriumnál. Miután pedig a folyó évi költségvetésben az új fizetések be vannak állítva, az indítvány azt javasolja és óhajtja, hogy a fizetési különbözet drágasági pótlék czimen január 1-től visszamenőleg utaltassék ki. A közgyűlés az indítványt elfogadta és a fizetésrendezés jóváhagyásának megsürgetésére a miniszterhez küldöttséget meneszt.

A közgyűlés ezután megkezdte a tárgysorozat pontjainak leterjesztését a következőkben:

1. Polgármesteri jelentés január és február köről.

Határozat. A közgyűlés a polgármesteri jelentést tudomásul veszi. Ezen pontnál Márk Endre bizottsági tag a Hortobágy hasznosításának ügyét szorgalmazza. Kovács József polgármester jelenti, hogy a Hortobágy öntözése ügyében tárgyalások folynak.

2. Ügyhátrány-jegyek.

Határozat. A közgyűlés az ügyhátrány-jegyeket tudomásul veszi.

3. *Zemplén vármegye átíratra a Rákóczi-háznak Borsibán felépítése és Rákóczi Ferenc fejedelem szülőházának az állam által megvétele iránt az országgyűlés képviselőházához intézett felirattal támogatása iránt.*

Határozat. A közgyűlés Zemplén vármegye felirattal hasonló szellemű felirattal támogatja.

4. *Bars vármegye átíratra az öndálló magyar jegybank felállítása iránt az országgyűlés mindkét házához intézett felirattal támogatása iránt.*

Határozat. A közgyűlés Bars megye átíratát hasonló szellemű felirattal támogatja.

5. *A törvényhatósági joggal felruházott polgármesteri értekezletnek átíratra a katonai és beszállásoldási törvény módosítása iránt a belügy- és kereskedelmi miniszter urakhoz intézett felirattal támogatása iránt.*

Határozat. A közgyűlés az átíratot hasonló szellemű felirattal támogatja.

6. *A magyar városok országos kongresszusa előkészítő bizottságának meghívója a folyó év május hó 21. és 22-én Budapesten tartandó egyetemes üléseire.*

Határozat. A közgyűlés a jog- és pénzügyi bizottság, valamint a városi tanács javaslatára nem lép be a fenti egyesületekbe és annak kongresszusán, miután ehhez a városnak semmi érdeke sem fűződik, nem vesz részt.

7. *A helybeli kereskedelmi és iparkamara kérelme a debreczeni iparművészeti kiállításra 1500 korona hozzájárulás iránt.*

Határozat. A közgyűlés a jog- és pénzügyi bizottság, valamint a városi tanács javaslatával egyetértően, az iparművészeti kiállítás költségeihez 1000 koronával járul.

8. *Választott bizottsági tagok 1909. évi névjegyzékének bemutatása.*

Határozat. A közgyűlés a bemutatott névjegyzéket tudomásul veszi és azt a belügyminiszterhez felterjeszti.

9. *Tisai főúgyész helyettesítése a közigazgatási bizottság fegyelmi választmányába az 1909. évre,*

Határozat. A közgyűlés a főúgyész helyettesítésére a közigazgatás fegyelmi választmányába Dóczy Emil dr. tiszti alügyészt küldi ki.

10. *A központi választmányba két tag választása.*

Határozat. A központi választmányba a közgyűlés Tóth Emil dr. első aljegyző és Csanak János bizottsági tagot, országgyűlési képviselőt választja meg.

11. *A városi museum igazgatójának és felügyelő-bizottsága tagjainak megválasztása.*

Határozat. A közgyűlés a muzeumi bizottság és városi tanács javaslatára a museum igazgatójává Lőkovits Arthur eddigi igazgatót, tagjait Ferenczy Gyula dr.-t, Jászay Rezső dr.-t, Kertész Jánost, Komlóssy Arthurt, Kozma Lászlót, Lőkovits Mártont, Megyesy Pál dr.-t, Sesztina Jenőt, Török Pétert és Tüdös Géza dr.-t választotta meg a közgyűlés tagjai közül, míg a közgyűlés kebelén kívül álló érdeklődők és szakértők közül Öreg János, Pálffy Józsefet, Papp Károly dr.-t és Sárváry Lőrincet. A bizottságnak hivatalból tagjai Magoss György t. főügyész, Aczél Géza főmérnök, Roncsik Bajos köznevelő, Kozac Ákos főlevéltáros, Lőkovits Arthur igazgató, Zoltai Lajos muzeumőr.

12. *Öv. Kraszula Mátyásné tulajdonát képező Hadházi-ut. 17. sorsszámú házastelekek megszerzése felett névszerint való szavazás.*

Határozat. A közgyűlés a Kraszula Mátyásné ingatlanának megvételét elhatározta és a megvételre vonatkozó első ízben történő szavazást megejtette.

13. *Tandási javaslat a közművelődési ház helyének kijelölése és felépítése tárgyában.*

Határozat. A közgyűlés Komlóssy Arthár, Czifer Nándor, Márk Endre, Freund Jenő dr., Domahidy Elemér, Révi Nándor dr., Lőkovits Arthur, Csurka István és Aczél Géza hozzászólása után, mellőzve a halasztási indítványokat, szótöbbséggel elhatározta, hogy a közművelődési házat a Komáromy-ház telkén építi fel. (Sok hivatul azon véleménynek, hogy a kulturház a Péterfia-utca és Ferencz József-ut szögletén helyeztesse el. Tekintve, hogy a telekrész olcsóbb volt volna, nem csodálkozunk a kisebbség véleményén, valamint azon bizottsági tagok is takarékosági szempontból nyilatkoztak, tiz a Hatvan-utcai telken kívánata a kulturpalotát felépíteni. Szerk.)

14. *Ugyanaz, a városi takarékpénztár felállítása iránt.*

Határozat. A közgyűlés a városi takarékpénztár felállítását elvből kimondja és ennek szervezésére bizottságot küld ki a következő tagokkal: Kovács József polgármester elnöklésével: Komlóssy Arthurt, Falk Lajost, Kenéz Gyula dr.-t, Kernhoffer Józsefet, Lőkovits Arthurt, Márk Endrét, Poroszlaj Lászlót, Tüdös János dr.-t, Szántó Sámuel dr.-t, ifj. Schvarcz Vilmost és fenyeri Zádor Lajost.

15. *Ugyanaz, a város általános csatornahálózatának kiépítésére szükséges 600,000 korona költségek póthitelként engedélyezése tárgyában.*

Határozat. A közgyűlés a városi tanács javaslatát, mely szerint a csatornahálózat kiépítésére még 600,000 korona szükséges, megszavazza.

16. *Ugyanaz, a légszuszgyár bővítése és az ezzel felmerülő költségek engedélyezése iránt.*

Határozat. A közgyűlés a légszuszgyár kibővítésére szükséges összeget megszavazza. Ezen ügyvel kapcsolatban Freund Jenő dr. azt indítványozza, hogy a légszusz árát szállítsa le a közgyűlés 1910 január 1-től. *Debreceni Jenő* gázgyári igazgató nem ellenzi a gáz árának leszállítását, ez azonban csak később történnék meg, még pedig akkor, ha a villamos világítás jövedelmezősége kimutatható lesz.

A közgyűlést 7/8 órákor főispán ur berekesztette és ennek folytatását f. hó 27-ére tűzte ki, melyről azonban lapunk zárta miatt csak a jövő héten számolhatunk be.

Körrendelet.

14.174. szám.
III-1.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

Valamennyi városi és vármegyei törvényhatóságnak.

Kérdés merült fel, hogy a sertésveszses sertések husának vizsgálatára, illetőleg közfogyasztásra bocsátásúra nézve a husvizsgálat tárgyában 1908. évi 54.300. sz. alatt kiadott rendeletem vonatkozó szakaszai mikép értelmezendők.

Ezen kérdésre vonatkozólag a törvényhatóságot tudomásul és a szükséges utasítások kiadása céljából a következőkről értesítem:

Sertésvesz esetében, ha az állati testen tetemes lesóványodás, vagy súlyos, általános megbetegedés jelei észlelhetők, a husvizsgálati rendelet 75. §-ának 10. pontja értelmében az egész állati test közfogyasztásra alkalmatlan. Viszont a 77. §. 10. pontja értelmében sertésvesz esetén, ha az állati testen tetemes lesóványodás, vagy súlyos, általános megbetegedés jelei nem észlelhetők, közfogyasztásra csakis az elváloztott húsrészek alkalmatlanok.

Ennélfogva a sertésvesznek általános megbetegedés nélkül jelentkező esetében az állati test, az alkalmatlannak jelzendő testrészek kivételével, idézett 77. §. alapján teljesen szabadon bocsátható közfogyasztásra.

Vagyis azon esetekben, amelyekben általános megbetegedésre utaló tünetek nélkül észlelhető a sertésvesz, tudvalevőleg a betegség idült, valamint megállapodott régi esetei, amikor hevenygyulladásra utaló tünetek hiánya mellett csakis hurutos tüdőgyulladás, vagy a bél gyógyuló fekélyei, illetőleg a különböző szervekben betokolt elszajtosodott góccok, valamint a savóshártyák összenövései állapíthatók meg. De ide sorolhatók még a betegség olyan heveny jellegű alakjai is, amikor a bőr kivételével más szervben bonctani elváltozás nem észlelhető és az állatok húsja és szalonnája sem mutat a rendestől eltérő elváltozást.

Ellenben e rendelet 78. §. B. 2. pontja szerint a sertésveszses sertések hús közfogyasztásra csak feltételesen bocsátható, ha az állati testen tetemes lesóványodás, vagy súlyos általános megbetegedés jelei nem észlelhetők. Ennélfogva a heveny jellegű és általános, bár nem súlyos megbetegedés jeleit mutató sertésekből nyert zsir is csak feltételesen bocsátható forgalomba, mert habár a kiolvasztás által emberi fogyasztásra alkalmassá tett ily zsir nem is rejt magában egészségi ártalmakat, szabadforgalomba mégsem utalható, mivel beteg állatokból származik, amelyek szalonnája mindig mutat objektív elváltozásokat, miéért is az ebből előállított zsir a szabadforgalomban levő egészséges sertések zsirjával nem tekinthető azonos értékűnek.

Ha azonban a sertésveszses megbetegedés heveny ugyan, de sem tetemes lesóványodás, sem súlyos általános megbetegedés jelei nem észlelhetők (l. 75. §.

10. pontját) és ha nem csupán a betegség idült jellegű esetei, vagy nem csupán a betegség megállapodott esetei, maradványai, vagy nem csupán a betegség heveny jellegű, de egészen enyhe és kizárólag a bőrre szorított esetei állapíthatnak meg, ez esetben az elváltozásokat nem mutató testrészek, valamint a szintén ép szalonna és zsir minden korlátozás nélkül bocsátható közfogyasztásra.

Felhívom a törvényhatóságot, hogy ezen rendeletem közhírré tétele, illetőleg végrehajtása iránt megfelelően intézkedni sziveskedjék.

Budapest, 1909. évi március hó 4 én.

A miniszter helyett:

Ollók s. k.,
államtitkár.

15.438/III-1.sz.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

Folyó évi január 29-én 14.801. sz. a. kelt rendeletem kapcsán értesítem a törvényhatóságot, hogy Budapestre folyó évi február havára felrendelt husvizsgálói tanfolyam vezetők e hó végével a múlt évi 106.723. sz. a. kiadott szervezési szabályzat 10. §-ában előírt egységes kiképzést meg fogják szerezni.

Elhhez képest Budapest, Győr, Komárom, Pécs, Pozsony, Sopron, Szatmárnémeti és Zombor th. j. f. városok, továbbá Brassó, Eger, Eperjes, Esztergom, Fogaras, Gyulafehérvár, Losonc, Máramarosziget, Nagyszombat, Nyitra, Szombathely és Veszprém r. t. városok közbiztonsági laikusok részére tartandó husvizsgáló tanfolyamok megkezdhetők lesznek.

Felhívom ennélfogva a törvényhatóságot, hogy a törvényhatóság területén megfelelő módon tegye közhírré, miszerint azok kik a husvizsgálói képzést elnyerni óhajtják, a husvizsgálati kiképzésre szolgáló tanfolyamok szervezési szabályzatának 3. §-a értelmében ezen közbiztonsági hídra nézve kijelölt tanfolyam vezetőknél azonnal jelentkezhetnek.

Budapest, 1909. március 3-án.

A miniszter helyett

Ollók,
államtitkár.

Magyar földbirtokpolitika.

Fontosabb törvényt még nem hozott ez az országgyűlés, mint amelyen a telepítési és parcellázási törvényjavaslat, amely, reméljük, hamarosan benne lesz törvénykönyvünkben. Évszázadok hibás politikáit kell jóvá tennünk. Mőködnek és alkalmunk van hozzá; tehát csak azon fordul meg mindez, hogy érettek vagyunk-e olyan politikát kezdeni, amellyel elleneink előtt tiszteletet biztosítunk magunknak. Nem szabad többé könnyen, még kevésbé könnyelműen átsiklani ezen kérdésem, mert következményeiben olyan bajok származhatnak, amelyek éppen ellenkezőleg lesznek a mi sorsunk teljes megpecsételésére.

Alkalmam volt közel két évtizeden át tanulmányozni Magyarország gazdasági rendszerét, birtokforgalmát, nemzeti és népességi elhelyezkedésének irányát, de alkalmam volt a kíváncsiságot szülő-okát is kikutatni, továbbá tapasztalni a magyar nép jogos óhaját, kívánságát és különösen a középosztály rohamos pusztulását, és valamennyi kérdésnél észlelni egyáltalán azokat az okokat, amelyek előidézői voltak a mi gazdasági bajainknak. Egytől-egyig arra a meggyőződésre jutattak, hogy a bajok szárai szorosan összefüggnek a magyar földbirtokviszonyokkal. Birtokpolitikánk a hetvenes évektől kezdve nem

volt céltudatos és még kevésbé volt nemzeti; birtokosaink ki voltak és ki vannak szolgáltatva az erősebbeknek, akik azonfelül hogy hitelképesebbek, könnyen bele is mehettek a birtokok összevásárlásába és ezzel azután gyors tempóban fejlesztették is a birtokok csere-bérlését és természetesen még gyorsabban előmozdították az idegenek térfoglalását éppen azon a vidéken, ahol a föld nélkül maradtak magyart foglárják mintegy származsággal összecsépett, és megmaradt roncsaival kivitorlázott Amerikába.

Nem kellett hozzá nagy idő, nem is több, mint csak egy évtized és már közel 25 millió katasztrális hold idegen és üzletemberek kezén; egy újabb évtized ismét közel 15 millió katasztrális holdat juttatott az idegenek és üzletemberek kezére. De ekkor már körülbelül egy millió lakost vesztettünk a kivándorlás által, hogy azután, amikor még három millió katasztrális hold jutott az idegenek és az üzletemberek kezébe, továbbá 15 millió lakost, többnyire munkabíró, erős, egészséges embert vitszünk!

Tért vezetett a magyar paraszt, a középbirtokos és a magyar mágnás is; az ország színeinek és javának egy része földönfutó lett ugyanakkor, amikor az idegenből ideletelepedett parasztmunkára is alkalmas üzletember fogta kezébe az eszközt és az idegenből ideszarmazott új dzsentri és nagybirtokos is különféle jogaimon birtokot vásárolt a talterhelte vált középp- és nagybirtokból.

A nyolcvanas években még csak száz idegen honos középp- és nagybirtokos volt Magyarországon és már 1900-ban több mint ötszáz. És idegenből jött kisbirtokos ezer telepedett itt le.

A hetvenes években még 6 millió katasztrális holdon magyar állampolgárok voltak a középbirtokosok, 1880-ban azonban már csak 5 millió katasztrális holdon és husz év után alig 4 millió katasztrális holdon, ugyanakkor, a mikor a hetvenes években alig volt idegen országbeli középbirtokos, és már 1880-ban több mint 400,000, illetve 1900-ban közel egy millió katasztrális holdon gazdálkodtak idegen honosok Magyarországon.

Magyar mágnásaink, akik a hatvanas években még közel 7 millió katasztrális holdnak voltak az urai, már a nyolcvanas években hat millióra és 1900-ban 5-5 millióra szálltak alá, hogy tért engedjenek ugyancsak az idegen invázióknak, mely a nyolcvanas években már közel egy millió katasztrális holdat vásárolt össze és 1900-ig kiegészítette 17 millió katasztrális holdra.

A magyar plutokrácia is kivette részét a fölbirtok mobilizációjából, mert alig hogy az első néhány család birtokvásárlásra adta volt magát és fényes eredményt ért el vele, terjedt ez a törekvés, mint a lava. Volt ugyanis ekkor már elég sok olyan eladódott birtok, ahol csak dobszót lehetett hallani. A hetvenes és nyolcvanas évek között 500-600 ezer katasztrális holdon már új földesurakat talált a hiteltel följegyzés, a nyolcvanas évek elején pedig 12 millió katasztrális holdon és 1900-ban 18 millió katasztrális holdon.

És hogy ha az 1900. esztendő fordulópontja nem viszi a fölbirtok kérdését s ki nem derül vala, hogy a magyar parasztnép a föld hiánya miatt szökik édes szülőhazájából, ahol nézve a megélhetési viszonyok egy erősen megnehezültek, éppen mert földhöz nem juthattak még többé árán sem, kétségtelen, hogy az üzletemberek és az eladódott középp- és nagybirtokosok fölbirtokaikból olyan sok föld, mint amennyi, nem jutott volna fölparcellázásra.

A középp- és nagybirtok tehát területleg folyton jobban összehusorodott és mert alig lett volna más mód remélni a helyzet javulását, szükség volt erre a törvényre, mert hiszen ahol parcellázás történt is, ott a paraszt eddig nagy hasznát alig látta, mivel méregdrágára jutott új földjéhez. Amíg tehát az új törvény nem veszi át szerepét a nemzetvédelmi gazdaságos birtokrendezésben, mindaddig Magyarország nem is fogja tudni lerázni parasztaíát, azokat az itt gyökeret vert elemeket, amelyek miatt oly nagy fölzúdulás mutatkozik az egész országban.

Bűlcsebet, szobot és hatalmasabbat annál a törvényjavaslattal a nemzet egyhamar nem alkothat. Minden részében minden sorában a magyar faj iránt való forró szeretet nyilvánul meg.

Hirek.

— Szabadságon. Oláh Károly kulturatanácsnok egészségének helyreállítására végezt egy hónapi szabadságra fürdőre utazott. Távollétében a kultúrügyeket Vesei Imre főjegyző és Tóth Emil dr. első aljegyző fogják végezni.

— Kálvin-émlék. Eröss Lajos, a tisztánul ref. egyházkerület püspöke, a következő meghívót küldte szét: Három évvel ezelőtt mozgalom indult meg Debreczenben arra nézve, hogy Debreczenben, mely a multban a magyar kálvinizmusnak legerősebb vezérbástyája volt, s amelyen tradíció nemcsak a tisztánul reformátusoknak, hanem sok tekintetben az összes magyarországi reformátusoknak is középpontjává avattak: a magyar kálvinizmusnak valami hathatós emlék létesíttessék. A mozgalom megindító Kálvin születésének négy-százados évfordulóját kívánják megragadni arra, hogy az eszme megvalósuljon. Szűkebb körű előkészítő-bizottság alakult f. évi január hó 24-én, mely egy bizottság alakítását készítette elő. Felkérem tehát címeket, hogy a nagy bizottságnak f. évi március 28-án, délelőtt 11 órakor a város-háza nagytermében tartandó alakuló gyűlésén megjelenni és hathatós munkájával közreműködni sziveskedjék arra nézve, hogy az újabb kor szakása szerint mi magyar kálvinisták látható emlékművel is kifejezzük őseink hagyományaihoz való tőrhetlen ragaszkodásunkat.

— Protestáns estély. A debreczeni teológiai ifjúság holnap délután öt órakor tartandó protestáns estélyen Gergely Antal mezőtúri ref. lelkész is közreműködik. Az est iránt igen nagy az érdeklődés.

— Kongresszus. A Székely Szövetség az ideai kongresszusát június 1-én fogják megtartani városunkban. A kongresszuson előadók lesznek: Bethlen István gróf, Ferenczy Géza dr., Braázy Zoltán országgyűlési képviselő, Sebes Dénes kir. kuriai tanácselnök és Darkó Jenő dr. tanár. A kongresszus tagjai az alkalommal a Hortobágyot is megtekinthik.

— Telekértékesítés. A debreczeni kölcsönössegélyző egylet a városnak felajánlotta megvételre az Arany Bika mellett levő telket. A jog- és pénzügyi bizottság a közgyűlésnek javasolja a megvétel és egyben felkérte a városi tanácsot, hogy ezen telek értékesítéséről hat hónapon belül adjon javaslatot.

— Panasz a villamos és gázvilágítás ellen. Márk Endre bizottsági tag a jog- és pénzügyi bizottság ülésén felemlítette, hogy a villamos világítás gyöngye és a gázvilágítás fénye is esett. A bizottság elnöke válaszában kijelentette, hogy intézkedni fog a tanácsnál a bajok megszüntetése ügyében.

— A vágóhid kibővítése. A jog- és pénzügyi bizottság előtt megfordult a vágóhid kibővítésének ügye. A bizottság a kibővítési javaslatot pártolólaj terjeszti a közgyűlés elé oly módon, hogy ezekre a munkálatokra 375,000 koronát szavazzon meg a közgyűlés, a városi tanács pedig szerezzze be az ország vágóhidjainak tarifáit mihez tartást végezt,

— **A kulturpalota ügye.** A kulturház felépítésének ügyét tárgyalta a héten a jog- és pénzügyi bizottság. Aczél Géza főmérnök ismertette az ügyet, előadván, hogy eddig három hely jött kombinációba a kulturház helyére vonatkozólag és pedig a Piac-utca 26., 28. sz. telek, a régi Komáromy-ház és a hatvanutcai telek, hol most a muzeum áll. Nézete szerint különböző okokból a helyek egyike sem alkalmas, hanem azt ajánlja, hogy a kulturház a Péterfia és Ferencz József-ut sarkán épüljön fel. A javaslat felett nagy vita keletkezett. Fejér Ferenc dr. nem tartaná helyesnek a kulturháznak a város végén való felállítását, ellenben javasolja, hogy becsátkozzék a város tárgyalásba azon csoporttal, mely hajlandó volna a Piac-utcai telkeket megvenni 500,000 koronáért úgy, hogy azon kulturpalotát építene. Ennek ellenében azt kéri, hogy a kulturpalota alsó helyiségeit negyven évig ingyen bírná és ezen idő eltelte után az épület átbocsátaná a város tulajdonába. Komlóssy Arthur a Hatvan-utcai, Révi Nándor dr. a Hartstein-féle telket. Márk Endre a Kossuth-utcai Komáromy-ház telket. Freund Jenő dr. szintén ez utóbbi ajánlja a kulturház helyéül. Elnök a vita berekesztése után szavazásra teszi fel a kérdést, a bizottság nagy többsége az ügyet azon javaslattal terjeszti a közgyűlés elé, hogy a kulturpalota a Komáromy-ház helyén épüljön fel.

— **Esztergom pótadója.** Esztergom város polgármestere a napokban terjesztette be a város vagyoni viszonyairól szóló jelentést. Ebből azt látjuk, hogy a város 119% pótadóval van megterhelve. A városra tehát ugyancsak ráferne az állami segítség.

— **Halálozás.** Erdei Pál lövényhatóságunk több éven át volt tagja, a függetlenség párt tagja folyó hó 24-én, életének 49-ik évében elhunyt.

— **Jelentés a debreczeni muzeum 1908. évi működéséről.** Zoltai Lajos muzeumőr szerkesztésében most jelent meg a városi muzeum 1908. évi működéséről és állapotáról készült gondos és széles szaktudásról tanuskodó jelentés. A jelentésről a Muzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége is nagy dicsérettel emlékezett meg és mi igazán örülünk, hogy muzeumunk jövője ily gondos kezekbe van bízva. A jelentés kimerítően foglalkozik az intézet működéséről, gyarapodásáról, felölve a legkisebb momentumokat is, melyek a muzeum mult évi életében előfordultak. A füzet a Zoltai Lajos ügyes keze által rajzolt rajzokkal van ékítve. A muzeum vétel és ajándékozás útján szépen gyarapodott. A könyv- és kéziratár 1058, a régiségár 1581, a néprajzár 410, a szépművészeti gyűjtemény 112 darabbal gyarapodott. Az összes gyarapodás tehát 3161 drb. A muzeum bevétele 9060 kor, 81 fill., kiadása 8539 kor. 37 fill., pénztári maradvány 521 kor. 44 fill. A muzeumot igen sokan látogatták. Az állami és városi támogatáson kívül az intézet egyik legnagyobb Maccenása a muzeum igazgatója *Lofkovits* Arthur, aki nagy alapítványával mintegy megteremtője lett a városi muzeumnak. A füzet végén az olvasó nagy lelki élvezettel olvashatja Zoltai Lajosnak a

parlaghi templom dombján, a zámi templom dombján végzett ásatásokról szóló, tudományos színvonalon álló jelentését.

— **Az első szónokvizsgálat.** Solymosi Elek színművész, a debreczeni színiiskola igazgatója tanítványával április 1-én délelőtt 10 órakor mutatja be az első szónok-vizsgálatot, melynek meghallgatására ezután is felhívjuk olvasóink figyelmét.

— **A hirlapírás köréből.** Móricz Pál, a jeles író, a hirlapírás mestere átvette a „Debreczen” szerkesztését, miután ezen tisztról Szathmáry Zoltán lemondott. Meg vagyunk győződve, hogy a Móricz Pál jeles és tiszta tolla nagy hasznára lesz közöugeinknek és ebben a tudatban őt melegen üdvözöljük.

HIRDETÉSEK.

110. sz. II. b.

Hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város szegényügyi bizottsága a fenti szám alatt hozott határozata folytán pályázatot hirdet a városi szegényház szükségesei fedezése céljából 60 drb. nyári vászon kabát, 60 drb. nyári vászonnadrág, 100 drb. szalmazsák, 100 drb. párnahaj, 100 drb. férfi ing, 100 drb. lábravaló és 50 drb. női kóteny zárt ajánlati versenytárgyalás útján beszerzésére.

Kötelesek pályázók zárt leveleikhez a fenti vállalati ruhaneműek mintáit bemutatni, s azokat a vállalat darabonkénti egységár megjelölésével kitüntetni.

A szállítandó fehérneműek és ruhaneműek mind hazai gyárból került kelméből állítandók elő.

Bánatpénz gyanánt a zárt ajánlatok felbontásáig 50, azaz ötven koronát készpénzben, vagy pedig ily összeget tartalmazó takarékkönyvecskében tartoznak a versenytárgyalásban résztvevő pályázók a biz. Elnök ur kezéhez leteretni, vagy pedig ezen összegnek vagy az összeget tartalmazó takarékpénztári könyvecskének a házipénztárba történő letételét igazolni.

Az ajánlati kérvények Oláh Károly tanácsnok bizottsági elnök urhoz intézendők (városháza 26. sz. alatti szoba) s a f. évi április hó 3-ik napjának déli 12 órájáig beadandók, mivel a később beérkezett ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A szállítandó ruhaneműek mintái Kiss Lajos szegényházi gondnok urnál az intézeti telepen megtekinthetők.

A bizottság a szállítandó ezen ruha- és vászoneműek egységárai és azok minősége tekintetében fenntartja magának szabad elhatározási jogát.

Debreczen, 1909 március hó 16.

A városi szegényügyi bizottság.